

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Autor(ka) práce: Mgr. Barbora Dvořáková

Název práce: Analýza jádrového učiva tématu biologie člověka v učebnicích pro základní školy

Oponent práce: RNDr. Ing. Edvard Ehler, Ph.D.

Cíle práce

Předložená diplomová práce se zabývá analýzou učebnic přírodopisu pro ZŠ. Téma, na které se zaměřuje jsou pojmy vztahující se k problematice biologie člověka, kdy základním východiskem jsou současné kurikulární dokumenty, tedy RVP oblasti Člověk a příroda. Hlavní cíl práce je přesně definován v první kapitole, je zní: „Analyzovat učebnice z různých nakladatelství a zjistit, jaké jádrové učivo a odborné pojmy předkládají současné české učebnice přírodopisu pro základní školy nebo víceletá gymnázia zabývající se problematikou učiva týkajícího se biologie člověka.“

Pro praktickou část si dále autorka stanovuje 5 konkrétních cílů, ze kterých vydestilovala 3 výzkumné otázky. Můžeme konstatovat, že cíl práce byl naplněn.

Obsahové zpracování

Práce má tradiční členění na teoretickou a praktickou část. Teoretická část probírá dvě základní témata, která tvoří východiska pro praktickou část práce. Jsou to kurikulární dokumenty (RVP a klíčové kompetence) a učebnice přírodopisu. Tato část je zpracována správně, do odpovídající odborné hloubky a ukazuje autorčiny znalosti z oblasti oborové didaktiky. V praktické, výzkumné části DP se autorka zabývá dvěma hlavními problémy. První z nich je mikroanalýza obsahu sedmi vybraných učebnic biologie člověka (s MŠMT doložkou) se zaměřením na identifikaci klíčových pojmů. Druhou částí je pomocí těchto pojmů identifikovat jádrové termíny, které jsou shodné pro čtyři a více analyzovaných učebnic, a ohraničují tak ty nejzásadnější témata z biologie člověka, kterými se učebnice zabývají. K tomuto účelu si autorka definovala sedm hlavních oblastí biologie člověka – od anatomie až po historii oboru a popis onemocnění. Metodologie výzkumu je dobře popsána, jednotlivé vyselektované pojmy jsou uvedeny v samostatné příloze k této práci. V kapitole 5 pak popisuje zjištěné výsledky. Nejdříve po jednotlivých učebnicích, a následně se soustředí na jádrové učivo (kap. 5.2) a porovnání učebnic (kap. 5.3). Zde bych doporučoval vyjádřit rozdíly mezi učebnicemi i graficky (data z tabulek 1–3), bylo by to názornější, než pouhá čísla v tabulkách (např. pomocí kumulativního sloupcového grafu). Autorka se omezuje jen na číselný popis a porovnání výsledků, chybí statistická analýza. Následuje poměrně zdařilá diskuze, kde jsou výsledky nejenom konkretizovány, ale porovnávány s odpovídající literaturou. Té není úplně mnoho, ale je mi jasné, že takové specifické téma lze porovnávat téměř výhradně na národní úrovni, takže i možných zdrojů a studií týkajících se tohoto tématu není k dispozici velké množství. Závěr práce je jasně presentován v poslední kapitole spolu s výhledem a možnostmi výzkumu do budoucna.

V příloze I uvádí autorka 426 jádrových pojmů identifikovaných ve 4 a více učebnicích. Bylo by zajímavé mít v této tabulce vyznačeny (např. tučně) těch 78 pojmů, které se objevily ve všech zkoumaných zdrojích.

Formální náležitosti

Text práce je dobře čitelný, občas se však objevují překlepy.

Práce obsahuje požadovaný počet znaků dle OPAD 38/2020. Shoda s jinými dokumenty je 5 %, jedná se o části citovaných textů, vět a odstavců v teoretické části práce.

Práce s literárními zdroji je na dobré úrovni. Zdrojů není moc velké množství, 28 položek, většinou české odborné literatury (plus citované dokumenty MŠMT).

Doplňující komentář

Jedná se o dobře zpracovanou diplomovou práci, která přináší zajímavou a dobře metodologicky podloženou obsahovou analýzu učebnic přírodopisu. Autorka detekovala jádrové termíny z oblasti biologie člověka, které jsou tak vhodné pro další analýzy a případnou úpravu. Práci mohu bez obav doporučit k obhajobě.

Otázky doporučené pro zodpovězení při obhajobě

1. Je, dle vašeho názoru, některá oblast biologie člověka z hlediska jádrových pojmů podhodnocena a měla by být zastoupena výrazně více?
2. Měřila jste primárně výskyt pojmu (je/není přítomen). Změnily by se výsledky, pokud by se sledovala i frekvence používání pojmů? Může mít tento parametr vliv na vzdělávací proces žáků a rozvoj jejich kompetencí?

Navrhované hodnocení

Předloženou práci doporučuji k obhajobě.

V Praze, dne 14/5/2024

RNDr. Ing. Edvard Ehler, Ph.D.